

om meê te lezen. En zij lazén zwijgend. Een korte grom, een gemompelde verwensching. Van ontzetting en martelend onmachtsbesef bondsen Huibs slapen en gloeiden zijn handen; hij had geen stem om iets te zeggen. En Pauline, op zijn rug leunende, kreunde of snikte 't soms plotseling uit.

O natuurlijk, het was veel te kinderachtig, van hun eigen verdoofde geluk te spreken; ze schaamden zich zelfs daaraan te denken bij deze machteloze ellende, verdrukking, onmenschelijkheid, dit tergend onrecht. Maar intusschen, en ondanks alles, kreet in hun diepste wezen de zoo bittere teleurstelling: waarom, o waarom toch dat alles juist nu, juist nu! Móchten zij beiden dan niet gelukkig zijn, zelfs geen jaar lang? Het was een bespottelijk persoonlijke, een ergerlijk zelfzuchtige gedachte. En daarbij — ieder wist het van zichzelf — niet eens zoo gehéél-en-al nieuw waren deze wreede ondervindingen. Ook al vroeger, en herhaaldelijk, was 't hun bij momenten onmogelijk geweest, in blijheid hun groote geluk te genieten, doordat zij denken moesten, onafweerbaar, aan al wat om hen heen geleden werd: pijn en ziekte, armoë en verdriet — het ellendig lot van andere menschen, die zij wisten vlakbij.

Och maar.... nu ja, nu ja! Bagatellen leken dat immers thans! Een hemelsche toestand, die van vroeger dagen, vergeleken met de huidige, met deze felle en nooit aflatende benauwing, met het weten, het beseffen, dat op elk oogenblik van dag of nacht gemoord en gemarteld, verkracht en misbruikt, ten doode gehetst en gehoond werd....

Maar in wat voor stompzinnige wanen had dan toch elk van hen, had heel dit lichtzinnige westelijke Europa sinds menschenheugenis geleefd? In wat voor verachtelijke, ja misdadige zorgeloosheid! „Ik ook, ik ook! Zelfs méér dan anderen misschien!” riep Huib in zichzelf. Want al deze verschrikkingen, ze dreigden voortdurend, ze waren in aanleg aanwezig, en niet gezien had hij ze, niet voor mogelijk gehouden — voortgeleefd maar in een dom, gemakzuchtig, een stijf-geblinddoekt „idealisme.” Hij die zich gedacht had, die altijd genoemd werd: een realist. Maar nú was de blinddoek hem afgevallen. Nu zág hij. Wat dat alles te beteekenen had: recht en wetten — „sociale wetten”, haha! Zoogenaamd democratische regeeringsvormen, persoonlijke vrijheid en veiligheid, internationaal gewaarborgd, verbroedering door kunsten en wetenschappen — moderne cultuur! Als dit moorden en slachten lang zou moeten duren — o, je kon het je niet voorstellen, het sloopte je zenuwen, je levenskracht, je energie! Te bedenken: dat men planten en dieren „veredelen” kon, opvoeren tot schooner en volmaakter wezens — menschen nóóit! Dat alleen de menschelijke edelheid en verfijning klaarblijkelijk niet voor overerving vatbaar was — integendeel, juist de schijnbaar hoogst geperfectioneerde groepen vertoonden een neiging zich te demo-